

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060206

DOM
2021-12-07
Stockholm

Mål nr
M 6891-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-05-26 i mål nr M 8370-19,
se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun

Motpart

Tiptapp AB, 559027-0376

Ombud: Jur.kand. FB och jur.kand. EW

SAKEN

Förbud att förmedla transport av avfall i Stockholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1744656

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

BAKGRUND

Tiptapp AB (Tiptapp) driver en internetjänst i form av en applikation för förmedling av transporter av bland annat avfall från privatpersoner. Genom applikationen finns flera tjänster, varav den tjänst som nu är av intresse kallas ”Hämta och återvinn” (tidigare ”Transportera bort”). I korthet innebär tjänsten att en användare lägger ut en annons med bild på föremål som denne behöver få upphämtat och transporterat till en återvinningscentral. En annan användare kan då svara på annonsen och ingå en överenskommelse om att hämta och lämna föremålet mot ersättning. Tiptapp tar i sin tur ut ett arvode om tio procent av det avtalade beloppet för transporten avseende nyttjandet av applikationen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) har i beslut den 25 september 2018 förbjudit Tiptapp att förmedla transport inom Stockholms kommun av hushållsavfall till någon annan än de entreprenörer som Stockholm kommun anlitar eller har gett koncession för transport av avfall. Tiptapp överklagade till såväl länsstyrelsen som mark- och miljödomstolen. Länsstyrelsen avslag Tiptapps överklagande, medan mark- och miljödomstolen upphävde nämndens beslut.

Nämnden har nu överklagat mark- och miljödomstolens dom till Mark- och miljööverdomstolen.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa länsstyrelsens beslut att avslå Tiptapps överklagande av nämndens beslut.

Tiptapp har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har i allt väsentligt åberopat samma grunder och omständigheter som vid mark- och miljödomstolen, med bland annat följande tillägg.

Mark- och miljödomstolen har missuppfattat bestämmelserna om det kommunala renhållningsansvaret. Den felaktiga tolkningen innebär att omfattningen av det kommunala renhållningsansvaret är mycket mer begränsat än vad som tidigare har gällt. Står sig domen kan detta få långtgående konsekvenser för den kommunala renhållningen, eftersom en stor del av det område som idag anses falla inom det kommunala monopolet släpps fritt för marknaden. Detta leder i praktiken till mycket begränsade möjligheter att utföra tillsyn över hur avfallet hanteras. Tiptapps verksamhet är sådan att den omfattas av kommunens monopol och är därför inte tillåten. Tiptapp är också att betrakta som avfallsmäklare i miljöbalkens mening. Det finns exempel på att avfall, trots Tiptapps kontroll-mekanismer, inte lämnas på återvinningscentral och att avfall som inte får lämnas på återvinningscentral, såsom t.ex. matavfall, ändå lämnas där.

Tiptapp har i allt väsentligt åberopat samma grunder och omständigheter som vid mark- och miljödomstolen, med bland annat följande tillägg.

Vid införandet av det kommunala renhållningsmonopolet hade kommunen initialt en strikt skyldighet att forsla bort allt avfall från den fastighet på vilken det uppkommit. Konsekvensen blev en sällsynt byråkratisk reglering, som innebar att kommunen inte kunde ge sig själv undantag från hämtningsskyldigheten samt att den enskilde var förhindrad att till exempel transportera avfallet från sin fastighet till en container som kommunen ställt upp i närområdet. Lagstiftaren valde därför att begränsa kommunens lagstadgade ansvar för vem som ska utföra en viss transport genom införandet av 15 kap. 20 a § miljöbalken. Kommunerna har därför inte längre något lagstadgat ansvar – och därmed inte någon ensamrätt – att utföra alla typer av avfallstransporter.

Genom regleringen i 15 kap. 20 a § miljöbalken får det därför anses uppenbart att lagstiftaren medvetet har velat undanta vissa typer av transporter från det lagstadgade

området i syfte att åstadkomma en mer flexibel och rationell renhållningsorganisation. Detta innebär dock inte att kommunen är förhindrad att på eget initiativ införa detaljerade föreskrifter rörande bland annat hur avfallstransporter ska utföras, om dessa är miljömässigt motiverade och i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till enskildas förmåga att själva hantera sitt avfall.

Regleringen av det kommunala ansvaret för hushållsavfall kan delas upp i tre olika delar. Den innersta delen består av renhållningsmonopolets legala kärna och avser endast sådan befattning med hushållsavfall som anges i 15 kap. 20 och 20 a § miljöbalken, dvs. återvinning, bortskaffning och vissa transporter. Det här är ansvar och skyldigheter som är gemensamma för alla kommuner. Därutöver har kommunerna en föreskriftsrätt enligt 15 kap. 39 § miljöbalken. Detta ger kommunerna en möjlighet att efter lokala förutsättningar och behov utvidga det kommunala renhållningsmonopolet till att avse även annan befattning med hushållsavfall än den som anges i 15 kap. 20 och 20 a § miljöbalken. Det utrymme som utgörs av hanteringen av avfall som kommunen i sina föreskrifter av hälso- och miljöskäl bestämt ska skötas av kommunen kan, som i detta fall, vara mindre än det område som i och för sig omfattas av föreskriftsrätten. Tiptapp anser att mark- och miljödomstolen således landat rätt när de konstaterat att Tiptapps verksamhet inte strider mot renhållningsmonopolets legala kärna, att verksamheten i och för sig faller inom kommunens föreskriftsrätt eftersom den avser hantering av avfall och därmed kan regleras av 15 kap. 39 § miljöbalken, samt att verksamheten inte är oförenlig med kommunens befintliga föreskrifter.

Genom 36 § renhållningsföreskrifterna [numera 39 § i Kfs 2019:27, Mark- och miljööverdomstolens anmärkning] har kommunen gett enskilda hushåll rätt att transportera och lämna sorterat grovavfall vid de återvinningscentraler som finns i kommunen eller vid annat ställe som anvisats av renhållaren. Inte någonstans i föreskrifterna anges eller framgår på annat sätt att transport och överlämnande av avfall måste utföras av den ursprungliga avfallsinnehavaren personligen. Mot denna bakgrund kan inte kommunens föreskrifter läggas till grund för ett förbud mot Tiptapps verksamhet.

Detta innebär dock inte något hinder mot att kommunen beslutar om nya föreskrifter som uttryckligen begränsar hushållens möjligheter att uppdra åt tredje man att transportera hushållens grovavfall till en återvinningscentral, under förutsättning att en sådan begränsning kan anses miljömässigt motiverad enligt 15 kap. 23 och 39 § miljöbalken.

Frågan om Tiptapp är avfallsmäklare eller inte saknar vidare betydelse i målet eftersom begreppet, som är ett EU-rättsligt begrepp, saknar koppling till de bestämmelser om kommunens ansvar för avfall som nu är aktuella.

Tiptapp har vidare redogjort för de kontrollmekanismer som bolaget använder i syfte att förhindra att aktörer som bedriver yrkesmässig verksamhet använder bolagets applikation.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har inhämtat remissyttrande från Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket har anfört i huvudsak följande:

Tiptapp är att betrakta som mäklare som hanterar avfall och har de facto även registrerat sig som mäklare. Bolagets verksamhet syftar till att bland annat avfall transporteras bort och återvinns. Vidare är det verkets uppfattning att kommunens ansvar enligt 15 kap. 20 och 20 a § miljöbalken inte kan avgränsas till enbart ”fysisk befattning av avfall i form av återvinning och bortskaffande samt i viss mån transport”, så som mark- och miljödomstolen kommit fram till i den överklagade domen. Kommunens ansvar ska förstås så att det även kan inkludera hantering i form av t.ex. insamling, lagring och sortering innan avfallet transporteras vidare till behandling. Vidare bör bestämmelserna om kommunens ansvar och borttransport och behandling av hushållsavfall tolkas så att kommunen har en skyldighet att transportera bort hushållsavfall som kommunen har ett ansvar för att behandla. Det är endast i fråga om hushållsavfall vars hantering undantagits från kommunens ansvar som borttransport inte ”behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som

enskilda intressen”. Sådant hushållsavfall som transporteras bort via bolagets transporttjänst omfattas inte av något sådant undantag från det kommunala ansvaret.

Att det enligt renhållningsföreskrifter är tillåtet för enskilda att själva transportera och lämna eget sorterat grovavfall vid de återvinningscentraler som finns i kommunen eller vid annat ställe som anvisats av renhållaren kan inte tolkas så att den enskilde, istället för att själv transportera bort avfallet, kan vända sig till andra aktörer på marknaden än kommunen för att få avfallet borttransporterat. Undantaget i renhållningsföreskrifterna från kommunens ansvar för borttransport får antas ha införts för att i viss mån lätta på kommunens ansvar, utan att för den skull riskera att avfallet hanteras på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa och miljön. Monopolet har anpassats och genomgått vissa ändringar, men grunden till kommunens ansvar är att det fortsatt ska vara en samhällsservice och att den avfallshantering som kommunen genom sitt ansvar genomför uppfyller kravet på skyddet för människors hälsa och miljö. Naturvårdsverket anser att bestämmelserna om kommunens ansvar därför inte kan tolkas på annat sätt än att kommunen har en skyldighet att transportera bort hushållsavfall som kommunen har ett ansvar för att behandla.

Konsekvenserna av en alltför snäv avgränsning av det kommunala ansvaret kan leda till att fler verksamheter, likt Tiptapps verksamhet, etableras och att återvinning, bortskaffande och transport kan komma att hamna utanför kommunens ansvar. Så länge den enskilde avfallsproducenten själv transporterar avfallet till kommunens avfallsinsamling är antalet aktörer begränsat och kontrollmöjligheten behålls i hög grad. Skulle däremot mark- och miljödomstolens avgörande stå sig skulle det leda till att en stor del av det ansvar för avfallshantering, som idag anses falla inom det kommunala monopolet, släpps fritt för marknaden, vilket kan få långtgående konsekvenser och bland annat avsevärt påverka kommunens möjligheter att utöva tillsyn över hur avfallet hanteras.

Kommunens ansvar avseende borttransport är inte absolut, men ansvaret är inte heller strukturerat så att det finns utrymme för olika tolkningar enbart utifrån om det av lagtexten går att utläsa att det råder ett förbud mot något eller inte. Mot bakgrund av syftet med det kommunala monopolet kan bestämmelserna därför inte tolkas

motsatsvis så att det som inte är förbjudet är tillåtet. Bolagets mäklarverksamhet med tillhandahållande av transporttjänster gällande sådant avfall får därför anses strida mot bestämmelserna om kommunens ansvar för avfallshantering enligt miljöbalken. Mot bakgrund av detta kan nämndens förbud avseende förmedling av transport av hushållsavfall inte anses onödigt eller oproportionerligt ingripande.

Mark- och miljööverdomstolen har hållit sammanträde i målet den 5 oktober 2021, varvid syn hölls avseende Tiptapps applikation.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om nämnden haft erforderligt författningsstöd för sitt beslut att förbjuda Tiptapp att förmedla transport inom Stockholms kommun av hushållsavfall till någon annan än de entreprenörer som Stockholms kommun anlitar eller har gett koncession för transport av avfall.

Nämnden får, i sin egenskap av tillsynsmyndighet, enligt 26 kap. 9 § miljöbalken, besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas. Det innebär bland annat att det, som i detta fall vid ett förbud att bedriva en viss verksamhet, måste finnas ett författningsstöd för att verksamheten inte är tillåten. Det är nämnden som har bevisbördan för att det finns förutsättningar att förbjuda den aktuella verksamheten.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer inledningsvis i mark- och miljödomstolens bedömning att nämndens beslut utgör ett förbud mot förmedling av avfallstransporter liksom att Tiptapps verksamhet kan anses innefatta en sådan förmedling. Frågan om Tiptapp bedriver anmälningspliktig verksamhet såsom mäklare av avfall omfattas inte av den nu aktuella prövningen.

Tillämpliga bestämmelser m.m.

I 15 kap. 24 § första stycket miljöbalken anges bland annat att om kommunen enligt 20 och 20 a § ska ansvara för en viss hantering av avfall, får den hanteringen inte utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar.

Enligt 15 kap. 20 § miljöbalken ansvarar varje kommun för att kommunalt avfall inom kommunen behandlas. Med *behandling av avfall* avses, enligt 15 kap. 6 § miljöbalken, att återvinna eller bortskaffa avfall. Av samma bestämmelse framgår i sin tur att *bortskaffning av avfall* innebär att någon gör sig av med eller förbereder för att göra sig av med avfall utan att återvinna det eller utan att lämna det till någon som samlar in eller transporterar bort det.

Av 15 kap. 20 a § miljöbalken framgår vidare att kommunen ska transportera bort kommunalt avfall från den fastighet där avfallet finns om 1) borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen, eller 2) fastighetsinnehavaren begär det och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

Med *kommunalt avfall* avses enligt 15 kap. 3 § miljöbalken avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammanfattning liknar avfall från hushåll, dock med vissa undantag.

Mark- och miljööverdomstolen tillämpar 15 kap. miljöbalken i dess lydelse från och med den 1 augusti 2020. De förändringar som har skett i miljöbalken sedan nämndens beslut är i huvudsak, i de delar som nu är av intresse, av redaktionell karaktär och innebär bland annat att det tidigare begreppet ”hushållsavfall” har ersatts av det något bredare begreppet ”kommunalt avfall”.

Enligt 9 kap. 1 § avfallsförordningen (2020:614), som har stöd i 15 kap. 39 § miljöbalken, får kommunen meddela ytterligare föreskrifter om hantering av det avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken. Av 15 kap. 5 § miljöbalken framgår att med *hantering av avfall* avses att 1) samla in, transportera, sortera,

återvinna, bortskaffa eller ta annan fysisk befattning med avfall eller 2) vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att avfall samlas in, transporteras, sorteras, återvinns, bortskaffas eller byter ägare eller innehavare.

Enligt 39 § i Stockholms kommuns föreskrifter för avfallshantering (Kfs 2019:27, som utgör en del av kommunens renhållningsordning och som motsvarar vad som tidigare angavs i 36 § Kfs 2018:4) får enskilda hushåll transportera och lämna sorterat grovavfall vid de återvinningscentraler som finns i kommunen eller vid annat ställe som anvisats av renhållaren. Vid lämning av grovavfall ska renhållarens anvisningar följas.

Med *grovavfall* avses, enligt 2 § i samma föreskrifter, sådant hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i kärl eller säck.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Nämndens huvudsakliga invändning mot Tiptapps verksamhet är att den strider mot bestämmelserna om kommunens ensamrätt att hantera avfall.

Det har inte framkommit annat än att det avfall som nu är aktuellt är att betrakta som kommunalt avfall enligt 15 kap. 3 § miljöbalken och dessutom huvudsakligen som sådant grovavfall som avses i kommunens renhållningsordning. Det är kommunen som har ansvaret för att kommunalt avfall inom kommunen antingen återvinns eller bortskaffas. För detta ändamål har kommunen bland annat inrättat så kallade återvinningscentraler.

Den omständigheten att kommunen ansvarar för att kommunalt avfall behandlas inom kommunen innebär inte att kommunen har ensamrätt att utföra all hantering av sådant avfall. Begränsningen av kommunens ensamrätt framgår i första hand av bestämmelsen i 15 kap. 24 § första stycket miljöbalken. Den bestämmelsen innebär i praktiken ett monopol för kommunen att utföra den *behandling av avfall* som anges i 20 § och den *transport av avfall* som anges i 20 a § i samma kapitel.

Därtill kommer dock att kommunen har en omfattande föreskriftsrätt avseende *hantering* av avfall enligt 9 kap. 1 § avfallsförordningen. Kommunens föreskriftsrätt gäller alltså inom ett vidare område än kommunens ensamrätt avseende behandling respektive viss transport av avfall.

Mark- och miljööverdomstolen anser, i likhet med mark- och miljödomstolen, att det redan av lagtextens lydelse står klart att varken Tiptapps egen verksamhet - eller den sorts transporter som verksamheten syftar till att förmedla - utgör sådan *behandling* av avfall som avses i 15 kap. 20 § miljöbalken. Det har inte heller framkommit att det är fråga om sådant avfall som kommunen är skyldig att transportera bort enligt 15 kap. 20 a § miljöbalken. Tvärtom synes det stå klart att det i första hand är fråga om förmedling av transport av sådant avfall som kommunen, enligt sin givna föreskriftsrätt, har överlåtit till enskilda att själva transportera till återvinningscentral m.m.

Inför sitt beslut att låta enskilda hushåll utföra vissa transporter får kommunen antas ha dels bedömt att överlämnandet av ansvaret för dessa transporter inte strider mot kommunens lagstadgade skyldighet att utföra transporter enligt 15 kap. 20 a § miljöbalken, och därmed inte heller mot kommunens ensamrätt enligt 15 kap. 24 § miljöbalken, dels beaktat svårigheten att utöva tillsyn över enskilda hushålls avfallshantering.

Det finns ingen närmare beskrivning i kommunens föreskrifter av hur själva transporten ska ske. Utgångspunkten är därmed att det enskilda hushållet själv får bestämma hur transporten till återvinningscentralen ska gå till och det finns därvid inget hinder för det enskilda hushållet att anlita någon annan för att utföra transporten för dess räkning. Det finns inte heller något hinder för en professionell aktör att skapa en digital mötesplats för flera enskilda hushåll att hitta varandra och erbjuda varandra tjänster, i form av transport till återvinningscentral m.m. av sådant avfall som får slängas där, och ta betalt för tillgången till den mötesplatsen.

Nämnden har alltså inte haft fog för sitt beslut att förbjuda Tiptapps verksamhet med hänvisning till kommunens ensamrätt vad gäller avfallshantering.

Frågan är då om det ändå, med hänvisning till skyddet för människors hälsa och miljön, finns grund för att förbjuda Tiptapps verksamhet. Nämnden har därvid bland annat anfört att mark- och miljödomstolens dom riskerar att skapa en okontrollerad marknad som i sig försämrar möjligheten att utöva tillsyn samt att det finns exempel på att avfall inte lämnas på återvinningscentral och att avfall som inte får lämnas på återvinningscentral, såsom t.ex. matavfall, ändå lämnas där.

Tiptapp har angett att syftet med den nu aktuella verksamheten är att göra det möjligt för privatpersoner att komma i kontakt med varandra för att få saker transporterade samt redogjort för sina egna kontrollsystém för att förhindra att applikationen utnyttjas på ett otillåtet sätt. Den omständigheten att det kan finnas aktörer som utnyttjar Tiptapps applikation för att bedriva yrkesmässig tillståndspliktig verksamhet medför inte att Tiptapps verksamhet kan sägas vara otillåten. Det ankommer på nämnden som tillsynsmyndighet att granska de aktörer som eventuellt bedriver en otillåten anmälningspliktig verksamhet, oavsett om det sker via Tiptapps applikation eller på annat sätt. De enskilda användare som transporterar avfall med hjälp av Tiptapps applikation är också skyldiga att följa samma lagstiftning och omfattas av samma kontroll som de enskilda som lämnar sitt eget avfall på återvinningscentralen.

Inte heller den omständigheten att det kan finnas exempel på att avfall ändå inte transporterats till återvinningscentral alternativt olovligen lämnats där medför att Tiptapps verksamhet kan anses otillåten. På motsvarande sätt som det kan finnas enskilda hushåll som slänger sitt eget avfall någon annanstans än på återvinningscentralen eller som olovligen slänger t.ex. matavfall där, kan det naturligtvis förekomma sådana fel även när någon annan utför transporten för ett enskilt hushålls räkning. Att på den grunden förbjuda Tiptapps verksamhet är inte en proportionerlig åtgärd.

Nämnden har inte heller i övrigt visat att Tiptapps verksamhet i sig utgör någon ökad risk för skada på människors hälsa eller miljön.

Sammantaget saknas det författningsstöd för att förbjuda Tiptapp att förmedla transport av avfall på de grunder som har åberopats av nämnden.

Mark- och miljödomstolen har således gjort rätt som har upphävt nämndens beslut och överklagandet ska avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Petra Bergman, referent, tekniska rådet Mikael Schultz samt hovrättsrådet Ulf Wickström.

Föredragande har varit Lina Vogel.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-05-26
meddelad i
Nacka

Mål nr M 8370-19

PARTER

Klagande
Tiptapp AB

Ombud: Jur. kand. FB och jur. kand. RS

Motpart
Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen i Stockholms läns beslut den 23 oktober 2019 i ärende nr 505-47922-2018, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Förbud att förmedla transport av hushållsavfall i Stockholms kommun

DOMSLUT

1. Med ändring av det överklagade beslutet upphäver mark- och miljödomstolen Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommuns beslut den 25 september 2018, § 23, om förbud för Tiptapp AB att förmedla transport av hushållsavfall.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår Tiptapp AB:s yrkande om ersättning för rättegångskostnad.
-

BAKGRUND

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) beslutade den 25 september 2018 att förbjuda Tiptapp AB (Tiptapp eller bolaget) att förmedla transport av hushållsavfall inom kommunen till någon annan än de entreprenörer som kommunen anlitar eller har gett koncession för transport av avfall. Tiptapp överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Stockholms län, som avlog överklagandet i beslut den 23 oktober 2019. Bolaget har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Tiptapp har yrkat i första hand att nämndens beslut om förbud ska upphävas och i andra hand att det ska inskränkas till att avse enbart yrkesmässiga transporter av avfall. Bolaget har också framställt ett yrkande om ersättning för rättegångskostnad.

Till stöd för överklagandet har anförts i huvudsak följande.

Tiptapp har utvecklat en annonsplattform som gör det möjligt för privatpersoner att komma i kontakt med varandra i syfte att på olika sätt få saker transporterade. Genom annonsplattformen kan privatpersoner bl.a. erbjuda andra privatpersoner att mot betalning hämta upp uttjänta föremål för att få dem transporterade till en återvinningscentral.

Av 15 kap. 20 § första stycket och 24 § första stycket miljöbalken följer att varje kommun ansvarar för att hushållsavfall inom kommunen återvinns eller bortskaffas samt att den hantering som kommunen ska ansvara för enligt dessa bestämmelser får utföras endast av kommunen eller den som kommunen anlitar. Bestämmelserna ger uttryck för det kommunala s.k. renhållningsmonopolet, som innebär att kommunen i olika avseenden har getts ensamrätt att hantera avfall. Det kommunala renhållningsmonopolet har utformats som en ramlag. På vilket sätt kommunen ska utföra sitt ansvar för återvinning och bortskaffande av hushållsavfall måste därför preciseras i en s.k. renhållningsordning (15 kap. 41 § miljöbalken). Det är i den

lokala renhållningsordningen som omfattningen av det kommunala renhållningsmonopolet preciseras. Stockholms kommun har i sin renhållningsordning (KFs 2018:4) föreskrivit bl.a. att insamling och transport av avfall endast får utföras av den eller de entreprenörer som kommunen anlitar för ändamålet, om inte annat anges i renhållningsordningen (3 § tredje stycket). Undantag gäller för enskilda hushåll som får transportera och lämna sorterat grovavfall vid de återvinningscentraler som finns i kommunen eller vid annat ställe som anvisats av renhållaren (36 § renhållningsordningen).

Bestämmelserna i 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken innebär inte i sig att det är otillåtet för privatpersoner att hjälpa varandra med transport av grovavfall till en återvinningscentral. Inte heller kan bestämmelsen i 36 § renhållningsordningen tolkas på så sätt att det är otillåtet för privatpersoner att hjälpa varandra med sådana transporter. Om domstolen bedömer att privatpersoner får hjälpa varandra med sådana transporter, finns det inte någon grund för kommunen att förbjuda Tiptapps förmedling av dem. Om domstolen bedömer att bestämmelsen i 36 § renhållningsordningen inte kan tolkas på något annat sätt än att det är otillåtet för privatpersoner att hjälpa varandra med transport av grovavfall ska bestämmelsen inte tillämpas. Detta då bestämmelsen överskrider kommunens bemyndigande att meddela föreskrifter, dels eftersom den inte är miljömässigt motiverad, dels för att den inte beaktar enskildas möjligheter att själva ta hand om sitt avfall. Eftersom transporter av avfall som privatpersoner utför till en återvinningscentral ska anses vara tillåtna brister kommunens beslut, som omfattar alla typer av avfallstransporter, i proportionalitet.

Kommunen har gjort gällande att undantaget i 36 § renhållningsordningen ska tolkas på så sätt att det endast är tillämpligt på privatpersoners transport av eget avfall och att transporter som utförs av tredje man är tillåtna endast om den som äger avfallet själv åker med till återvinningscentralen. Till stöd för att föreskriften ska ha den angivna innebörden anförde kommunen hos länsstyrelsen att dess bemyndigande att meddela föreskrifter, enligt bestämmelserna i 15 kap. 24 §

miljöbalken, är inskränkt till sådana föreskrifter som avser ett ”personligt omhändertagande av avfall”.

Tiptapp vidhåller att bestämmelsen i 36 § renhållningsordningen inte kan tolkas på det sättet att den gör det otillåtet för enskilda att hjälpa varandra med transporten av avfall till en återvinningscentral. En sådan tolkning får inte något stöd av bestämmelsens ordalydelse, den är inte miljömessigt motiverad och leder till märkliga resultat. Enligt Tiptapp framstår det rent allmänt som orimligt att bestämmelsen skulle ges den innebörden att en hushållsmedlem från det egna hushållet måste delta vid transporten när det i grunden är fråga om transporter som kommunen har bedömt kunna skötas av privatpersoner. Tiptapp vidhåller även vad bolaget anförde hos länsstyrelsen i fråga om att bestämmelsen i 15 kap. 24 § andra stycket miljöbalken inte kan anses begränsa den kommunala föreskriftsrätten eller utgöra hinder mot att enskilda hjälper varandra med transporten av avfall. Tiptapps uppfattning att föreskriftsrätten inte är begränsad stöds av de yttranden som hos länsstyrelsen gavs in av Nacka och Rättviks kommuner samt den kommunala samarbetsorganisationen Tillväxt och tillsyn.

Av 15 kap. 41 § miljöbalken följer att det för varje kommun ska finnas en renhållningsordning med en avfallsplan och de föreskrifter som har meddelats med stöd av regeringens bemyndiganden. Med regeringens bemyndiganden avses främst bestämmelsen i 15 kap. 39 § miljöbalken, av vilken det bl.a. framgår att den kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avfall ska hanteras. Av samma bestämmelse framgår att kommunens bemyndigande begränsar sig till sådana föreskrifter som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Kommunens bemyndigande begränsas även av bestämmelsen i 15 kap. 23 § miljöbalken. Av den bestämmelsen följer att kommunen, då den beslutar hur den ska ta sitt ansvar för avfallshanteringen, ska ta hänsyn till fastighetsägarnas förmåga att själva hantera avfall på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och de behov som finns för olika slag av bebyggelse.

Tiptapp vidhåller vad bolaget anförde hos länsstyrelsen i fråga om att en föreskrift som innebär en hushållsmedlem från det egna hushållet måste delta i transporten av avfallet för att den ska vara tillåten står i strid med bestämmelsen i 15 kap. 23 § miljöbalken. Bolaget vidhåller också att en sådan föreskrift inte är motiverad med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Om domstolen skulle anse att bestämmelsen i 36 § renhållningsordningen inte kan tolkas på något annat sätt än att en hushållsmedlem från det egna hushållet måste delta i transporten av avfallet för att den ska vara tillåten gör Tiptapp gällande att kommunen har gått utöver sitt bemyndigande och att bestämmelsen därför inte ska tillämpas.

När det gäller frågan om kommunens beslut har varit proportionerligt anför bolaget samma skäl till stöd för sitt överklagande i domstolen som bolaget anförde hos länsstyrelsen.

Nämnden har bestritt överklagandet och anført i huvudsak följande.

Nämnden vidhåller vad som har anförts i förbudsbeslutet och vad som framgår av inlagorna i ärendet hos länsstyrelsen. Nämnden delar härutöver länsstyrelsens bedömning att redan Tiptapps egen hantering strider mot det kommunala avfallsmonopolet i 15 kap. 20 § miljöbalken. Även detta utgör således skäl för förbud.

Tiptapps tjänst fungerar så att den som vill bli av med något lägger upp en annons i appen och anger hur mycket denne är beredd att betala för hämtningen. Enskilda som är intresserade av att genomföra hämtningen i utbyte mot ersättningen hör av sig till annonsören. För att säkerställa att föremålet når en återvinningscentral måste den som lämnar av avfallet ta en bild på platsen för återvinningen. Tiptapp tar ut ett arvode om tio procent av det avtalade beloppet för transporten för nyttjandet av appen. Tiptapps verksamhet startade 2015 och antalet användare av appen har ökat snabbt. Av tidigare överklagande framgår att appen under hösten 2018 hade ca 150 000 användare och enligt Tiptapps reklamannonser i bl.a. tunnelbanan i maj 2019 uppgick antalet användare då till ca 200 000.

15 kap. 20 § miljöbalken reglerar i andra stycket det s.k. bortforslingsmonopolet. Andra stycket kan inte läsas och förstås självständigt, utan hänger samman med regleringen av kommunens ensamrätt i första stycket. Nämnden delar således länsstyrelsens bedömning att Tiptapps hantering, som innefattar förmedling av transporter, strider mot kommunens ensamrätt. Det framgår av bl.a. förarbetena till 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken att även bortforsling av avfallet omfattas av det kommunala renhållningsmonopolet.

Var och en som innehar avfall har en skyldighet att hantera avfallet på ett miljömässigt godtagbart sätt. Lagstiftningen är emellertid utformad på ett sådant sätt att möjligheten att själv ombesörja transport och omhändertagande av avfall är personligt. Det kan allmänt antas att den som själv har gett upphov till avfallet, och sannolikt även personer som är privat bekanta med denne, känner ett större personligt ansvar för avfallets hantering än en främmande person som tar emot avfallet mot betalning. Detta får tyvärr också stöd i de incidenter med dumpning av avfall och nedskräpning som har framkommit såväl till tillsynsmyndigheten som i media (se nedan). Appen bygger inte heller på att enskilda som redan känner varandra hjälps åt med transporter (även om detta i sig inte är tillåtet enligt gällande regler), utan på att koppla samma vilka privatpersoner som helst på en fri marknad. Av miljömässiga skäl finns det behov av att reglera hanteringen så att det finns rimliga förutsättningar att utöva tillsyn. Med den nuvarande lagstiftningen finns det således en logik i att möjligheten att ombesörja transporten av avfallet anförtros specifikt det hushåll som har gett upphov till avfallet. Inlagorna från andra kommuner och branschorganisationen saknar helt rättslig analys och utgör endast de aktuella aktörernas enskilda uppfattning i frågan.

Det har inkommit klagomål till nämnden om nedskräpning på grund av dumpat avfall som kunnat härledas till transportör från Tiptapp. Klagomålet har kommunicerats med Tiptapp. Enligt uppgift har renhållningshuvudmannen under hösten mottagit fråga från en person som uppger sig ha hämtat avfall via Tiptapp om det går att beställa container för att göra sig kvitt avfallet från hämtning. Renhållningshuvudmannen har vidare uppgett att det förekommer att konflikt

uppstår på återvinningscentralerna mellan ”Tiptappare” (personer som återkommande lämnar avfall och själva uppger att de hämtat via Tiptapp) och personalen. Detta gäller inte minst i fråga om eventuell betalning, då personalen uppfattar att det inte är fråga om privat avfallslämnare utan yrkesmässig och därmed avgiftsbelagd avfallstransport. Nämnden har också noterat från media att det även i närbelägna kommuner uppkommit problem med dumpning av avfall och nedskräpning som kunnat härledas till Tiptapps förmedling av avfallstransporter.

DOMSKÄL

Handläggning

Domstolen har hållit sammanträde den 5 maj 2020, varvid parterna har beretts tillfälle att sammanfatta och ytterligare utveckla sin respektive talan. Fritt partsförhör har hållits med Tiptapps VD TB. Han har bl.a. berättat om den aktuella verksamheten och även visat hur appen fungerar i praktiken.

Om nämndens beslut och domstolens prövning

Till grund för nämndens förbudsbeslut har legat ett tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2018. Under rubriken ”Tillämpliga bestämmelser” i utlåtandet har hänvisats till 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken samt 3 och 12 §§ i Föreskrifterna för avfallshantering för Stockholms kommun (KFs 2018:4)¹. Därutöver har hänvisats till bestämmelser i 26 kap. miljöbalken som handlar om olika tillsynsåtgärder. Under rubriken ”Förbud mot förmedling av hushållsavfall etc.” har anförts att förmedling av hushållsavfall till transportörer som inte är anlitade av kommunen eller innehar tjänstekoncession strider mot bestämmelserna i 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken om kommunens ensamrätt att hantera hushållsavfall. Det har också nämnts att transport av hushållsavfall genom transportörer som inte är anlitade av kommunen inte är förenligt med bestämmelserna i miljöbalken och dess följdlagstiftning. Under rubriken ”Sammanfattning” har anförts att förmedling av

¹ I beslutet har hänvisats till då gällande föreskrifter, KFs 2018:4. Dessa har nu ersatts med nya föreskrifter, KFs 2019:27. I alla relevanta delar är föreskrifterna likalydande men numreringen är delvis justerad. I domen används numreringen i de vid tiden för förbudsbeslutet gällande föreskrifterna.

hushållsavfallet till annan än kommunens renhållare och dennes entreprenörer strider mot bestämmelserna i 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken samt 3 och 12 §§ KFs 2018:4 och inte är tillåten.

Domstolen uppfattar att de bestämmelser som nämndens förbud är direkt grundat på är de som nämnts under rubriken ”Tillämpliga bestämmelser”, dvs. 15 kap. 20 och 24 §§ miljöbalken samt 3 och 12 §§ KFs 2018:4. Såsom förbudet är formulerat i beslutsmeningen avser det *förmedling av transport av hushållsavfall*. Den verksamhet som nämnden uttryckligen förbjudit genom beslutet är alltså inte förmedling av avfall och inte heller transport av avfall, utan förmedling av avfallstransporter. Domstolens prövning av förbudsbeslutets laglighet görs med dessa utgångspunkter.

Utöver ovanstående har i tjänsteutlåtandet bl.a. nämnts att förmedlingen av hushållsavfall innebär att Tiptapp är mäklare av avfall enligt 6 § avfallsförordningen (2011:927) samt att det för yrkesmässig transport av avfall krävs tillstånd enligt 36 § samma förordning. Även om förbudet inte är direkt grundat på dessa bestämmelser får de anses vara av viss relevans vid prövningen.

Om aktuella lagbestämmelser

Enligt 15 kap. 20 § första stycket miljöbalken ansvarar varje kommun för att hushållsavfall inom kommunen *återvinns* eller *bortskaffas*. Kommunen ska enligt andra stycket i samma bestämmelse *transportera* bort avfallet från den fastighet där det finns om 1. borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen, eller 2. fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska transportera bort avfallet och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

Bestämmelsen om kommunens ansvar kan jämföras med bestämmelsen i 15 kap. 5 § miljöbalken, i vilken *hantering* av avfall definieras. Enligt sistnämnda bestämmelse avses med att hantera avfall att 1. samla in, transportera, återvinna, bortskaffa eller ta annan fysisk befattning med avfall, eller 2. vidta åtgärder som

inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att avfall samlas in, transporteras, återvinns, bortskaffas eller byter ägare eller innehavare.

Kommunens ansvar enligt 15 kap. 20 § miljöbalken avser alltså inte all avfallshantering utan är begränsat till fysisk befattning i form av återvinning och bortskaffande samt i viss mån transport. Insamling, transporter som inte behövs för att tillgodose miljö- och hälsoskyddsintressen och som inte heller har begärts av fastighetsinnehavare samt övriga åtgärder som kan definieras som hantering av avfall omfattas inte av kommunens ansvar enligt bestämmelsen. En annan sak är att sådana åtgärder många gånger kan behövas för att kommunen ska kunna ta sitt återvinnings-, bortskaffnings- och transportsansvar.

I 15 kap 24 § första stycket miljöbalken anges att om kommunen enligt 20 § eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 22 § ska ansvara för en viss hantering av avfall, får den hanteringen inte utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar. Det förbud mot icke-kommunal avfallshantering som följer av bestämmelsen avser alltså inte heller det all avfallshantering, utan endast sådan som ligger inom kommunens ansvarsområde enligt 15 kap. 20 § miljöbalken eller föreskrifter som meddelats med stöd av 22 § samma kapitel. Sistnämnda bestämmelse avser annat avfall än hushållsavfall och saknar relevans i detta mål.

Vem som har ansvaret för den avfallshantering som ligger utanför kommunens ansvarsområde framgår inte av de ovan redovisade bestämmelserna. I 15 kap. 23 § miljöbalken anges att kommunen vid planering av och beslut om hur den ska ta sitt ansvar ska ta hänsyn till fastighetsinnehavarnas förmåga att själva hantera avfall på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och de behov som finns för olika slag av bebyggelse. Vidare anges i 15 kap. 24 § andra stycket miljöbalken att förbudet i samma paragrafs första stycke inte gäller en fastighetsinnehavare som på fastigheten återvinner eller bortskaffar avfallet, om det görs utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. Av dessa bestämmelser framgår alltså att enskilda fastighetsinnehavare tillåts ansvara för en del av den avfallshantering som ligger utanför kommunens ansvarsområde.

Bestämmelserna innebär dock inte att all annan avfallshantering som ligger utanför kommunens ansvarsområde är förbjuden. Av lagbestämmelserna går exempelvis inte att utläsa något förbud mot att även andra än fastighetsinnehavare transporterar hushållsavfall till återvinningscentraler och inte heller mot att enskilda utför sådana transporter åt varandra.

Om Stockholms kommuns renhållningsordning

Renhållningsordningen för Stockholms kommun är uppdelad i tre publikationer. Den som är av intresse i detta mål är Föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun, KFs 2018:4. Som anförts ovan har nämnden i sitt beslut hänvisat till 3 och 12 §§ i föreskrifterna.

Av 3 § och vissa definitioner som är angivna i 2 § framgår att kommunens avfallsnämnd har verksamhetsansvar, enligt 15 kap. 20 § miljöbalken, för hanteringen av hushållsavfall i kommunen. Avfallshanteringen bedrivs av Stockholm Avfall AB, som kallas renhållaren. Insamling, transport, återvinning och bortskaffande av hushållsavfall får endast utföras av den eller de entreprenörer som renhållaren anlitar för ändamålet, om inte annat särskilt anges i föreskrifterna.

Föreskriften i 3 § är något otydlig, på det sättet att den dels hänvisar till 15 kap. 20 § miljöbalken, dels är längre gående i och med att den förutom transport, återvinning och bortskaffande även tar upp insamling. Utan att gå närmare in på frågan om det är möjligt att i en kommunal föreskrift utvidga det ansvar som följer av lag, och om detta har varit avsikten, kan konstateras att det fortfarande bara handlar om sådan fysisk befattning med avfallet som anges i 15 kap. 5 § första punkten miljöbalken.

I 12 §, som finns under huvudrubriken ”Sortering och överlämning av hushållsavfall” och underrubriken ”Skyldighet att överlämna hushållsavfall”, anges att hushållsavfall ska lämnas till renhållaren om inte annat sägs i föreskrifterna.

Såsom 12 § är formulerad framgår det inte tydligt vilka som omfattas av skyldigheten att överlämna hushållsavfall. Efter en jämförelse med t.ex. 10 § som

handlar om sortering av avfall kan det dock antas att föreskriften främst riktar sig till sådana fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare som innehar hushållsavfall. Det framgår inte heller av föreskriften hur överlämnande ska ske. Något krav på att den som innehar avfall måste närvara personligen vid överlämnandet av avfallet till renhållaren går inte att utläsa ur föreskriften.

Utöver de ovan nämnda finns det andra föreskrifter som är av intresse i målet, särskilt de om hämtning och hantering av hushållsavfall i 29-53 §§. Beträffande grovavfall anges i 36 § att enskilda hushåll får transportera och lämna sådant vid de återvinningscentraler som finns i kommunen eller vid annat ställe som anvisats av renhållaren. Beträffande exempelvis trädgårdsavfall och farligt avfall anges i 37 och 38 §§ att det ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall och lämnas till aktuellt insamlingssystem. Omhändertagande av trädgårdsavfall och överlämnande av farligt avfall kan även ske på andra sätt som närmare anges i föreskrifterna. Förpackningar m.m. som omfattas av producentansvar ska enligt 45 § lämnas av hushåll och andra användare till de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller.

Inte någonstans i de ovan redovisade föreskrifterna anges eller framgår på annat sätt att transport och överlämnande av avfall måste utföras av den ursprungliga avfallsinnehavaren personligen.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Tiptapp tillhandahåller en elektronisk annonsplattform som bl.a. möjliggör för innehavare av framförallt grovavfall att komma i kontakt med personer som kan transportera avfallet till en återvinningscentral. Den av Tiptapp bedrivna verksamheten består inte i att samla in, transportera, återvinna, bortskaffa eller ta annan fysisk befattning med avfallet. Bolaget är inte heller involverat i överlåtelsen av avfallet på ett sådant sätt att det går att säga att det ägnar sig åt förmedling av avfall. Tiptapp är alltså inte mäklare av avfall i den mening som avses i 6 § avfallsförordningen. Däremot kan verksamheten anses innefatta förmedling av transporter av avfall. Som konstaterats ovan är det också just den verksamheten som nämnden

har förbjudit genom det överklagade beslutet. Definitionsmässigt kan verksamheten anses utgöra hantering av avfall enligt andra punkten i 15 kap. 5 § miljöbalken, eftersom den ytterst syftar till att avfall transporteras och återvinns eller bortskaffas.

Som redovisats ovan framgår det varken av miljöbalken eller av Stockholms kommuns föreskrifter att kommunens ansvar för hushållsavfall avser något annat än sådan avfallshantering som innefattar fysisk befattning med avfallet. Tiptapps verksamhet innefattar inte fysisk befattning med avfall och den ligger alltså i sig utanför kommunens ansvarsområde. Den ligger därmed också utanför det område som är förbjudet enligt 15 kap. 24 § första stycket miljöbalken.

Även om bolagets verksamhet i sig ligger utanför det kommunala ansvarsområdet kan den i viss utsträckning anses syfta till avfallshantering som skulle kunna höra till kommunens ansvar. Den typ av hantering som nämndens beslut är inriktat på är transport av hushållsavfall. Nämnden har anfört att transport av hushållsavfall genom transportörer som inte är anlitade av kommunen inte är förenligt med bestämmelserna i miljöbalken. Av domstolens redogörelse ovan framgår att detta påstående är alltför långtgående. Av 15 kap. 20 § miljöbalken framgår att det bara är vissa transporter som kommunen ansvarar för, nämligen sådana som antingen behövs för att tillgodose hälso- och miljöskyddet eller som har begärts av fastighetsinnehavare. Förbudet i 15 kap. 24 § miljöbalken för andra än kommunen eller den som kommunen anlitar att utföra transporter av hushållsavfall gäller endast sådana transporter som avses i 20 §. Transport av enskilda hushålls grovavfall till återvinningscentralen behöver enligt domstolens mening inte nödvändigtvis utföras av kommunen för att skyddet för människors hälsa och miljön ska tillgodoses. I de fall sådana transporter inte begärts av fastighetsinnehavaren omfattas de alltså generellt sett inte av förbudet i 24 §. I kommunens egna föreskrifter har enskilda hushåll också uttryckligen tillåtits utföra just sådana transporter, vilket ger ytterligare stöd åt den redovisade uppfattningen.

Den sorts transporter som Tiptapps verksamhet syftar till att förmedla ligger alltså utanför kommunens ansvarsområde och det finns inget rättsligt krav på att

transporterna utförs av kommunen eller någon som kommunen anlitat. Något krav på att transporterna utförs personligen av den ursprunglige innehavaren av avfallet går inte heller att utläsa ur miljöbalken eller kommunens föreskrifter. Nämnden har i yttrande till länsstyrelsen hänvisat till vissa förarbetsuttalanden till stöd för sin inställning i denna fråga (prop. 1997/98:45 del 2 s. 190 och 194). Nämnden har särskilt pekat på skrivningar om att fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättsinnehavaren *själv* får ta hand om *sitt* avfall, eller avfall *som uppkommit hos dem*. I det rättsliga sammanhang som uttalandena gjorts är det enligt domstolens mening tydligt att de handlar om ansvarsfördelningen mellan enskilda och kommunen. Det finns inget som talar för att avsikten har varit att uttala sig om förhållandet mellan enskilda avfallsinnehavare och andra enskilda. Uttalandena kan alltså inte uppfattas på det sättet att det skulle vara förbjudet för enskilda att hjälpa varandra med transport av grovavfall till återvinningscentralen. Inte heller vad nämnden anfört i övrigt i frågan kan ges denna rättsliga innebörd. Huruvida och i vilken mån avfallsinnehavaren och transportören är bekanta med varandra sedan tidigare kan knappast ges någon betydelse vid bedömningen av om en transport är tillåten eller förbjuden enligt det miljörättsliga regelverket. Inte heller kan frågan om ersättning utgår för transporten eller inte tillmätas någon sådan betydelse.

I målet har framkommit att vissa användare av Tiptapps tjänster i vart fall tidigare har transporterat avfall i sådan omfattning att det skulle kunna betraktas som yrkesmässigt och därmed tillståndspliktigt enligt 36 § avfallsförordningen. Några tillstånd tycks inte ha sökts. Det har också anförts att det har förekommit incidenter med påstådd koppling till Tiptapps verksamhet, vilka delvis skulle kunna falla inom nämndens tillsynsuppdrag. Ovanstående får, i den mån det har förekommit, betraktas som icke avsedda konsekvenser av den av bolaget bedrivna verksamheten. Som framgår av 26 kap. 9 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet inte tillgripa mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet. Att förbjuda hela den aktuella verksamheten på grund av att enstaka användare inte nyttjar tjänsten på ett korrekt sätt är alltför långtgående. För det fall det finns anledning att ingripa med tillsynsåtgärder bör i första hand övervägas att göra detta mot de enskilda personer det är fråga om. Om åtgärder ska vidtas mot bolaget bör dessa inriktas enbart på de

negativa konsekvenser från miljö- och hälsoskyddssynpunkt som verksamheten kan bidra till.

Sammanfattningsvis är varken den av Tiptapp bedrivna verksamheten eller den avfallshantering som den syftar till att förmedla olaglig eller på annat sätt otillåten. I den mån det ändå kan ha funnits anledning att vidta tillsynsåtgärder har ett förbud mot hela verksamheten varit alltför ingripande. Nämndens förbudsbeslut ska därför upphävas.

Rättegångskostnader

Tiptapp har yrkat ersättning för rättegångskostnad med 28 080 kr avseende ombudsarvode. Enligt 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden i mål av förevarande slag. Lagen om domstolsärenden saknar bestämmelser om rättegångskostnader i ärenden mellan enskilda och förvaltningsmyndigheter. Den bestämmelse som finns (32 §) avser ärenden där enskilda är motparter till varandra och den är dessutom undantagen från tillämpning i mark- och miljödomstolen. Det saknas alltså lagstöd för att döma ut ersättning för rättegångskostnader i målet.

Tiptapp har till stöd för sin uppfattning att det ändå är möjligt att döma ut sådan ersättning bl.a. hänvisat till rätten till en rättvis rättegång (i svensk rätt reglerad i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen) och rättsfallet NJA 2015 s. 374. Högsta domstolen uttalade där att det av bestämmelsen i 2 kap. 11 § regeringsformen måste anses följa att en enskild som vinner ett överklagat utmättningsmål har rätt att under vissa förutsättningar få ersättning av staten för rättegångskostnader även när utmätningen sker för skattefordringar eller liknande. För att den enskilde ska ha rätt till sådan ersättning ska kostnaderna ha varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Vid bedömningen ska det vägas in att handläggningen enligt ärendelagen är förenklad.

Av Högsta domstolens domskäl framgår att det har fästs avgörande vikt vid att det var fråga om just ett utmättningsmål. I avsaknad av andra liknande rättsfall kan

mark- och miljödomstolen inte finna att tillämpningsområdet utan vidare kan utsträckas till att avse andra typer av mål.

Tiptapp har också åberopat rättsfallet NJA 2017 s. 503, som gällde ersättning för rättegångskostnader i ett fastighetsbildningsmål. I sådana mål finns det ett visst, om än mycket begränsat, lagstöd för att döma ut ersättning även i mål mellan enskilda sakägare och företrädare för allmänt intresse. Genom rättsfallet har utrymmet blivit utvidgat. I fallet har visserligen hänvisats till rätten till en rättvis rättegång, men det får ändå anses avse en helt annan situation än den som är aktuell i detta mål.

Sammantaget bedömer mark- och miljödomstolen att det inte har framkommit tillräckliga skäl att i avsaknad av lagstöd döma ut ersättning för rättegångskostnader i målet. Tiptapps yrkande härom ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 16 juni 2020. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Ulrika Haapaniemi

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Ulrika Haapaniemi. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Karlsson.